

5 במאי, 2010
520902

לכבוד
כב' ח"כ דוד רותם
יו"ר ועדת חוקה, חוק ומשפט
כנסת ישראל
ירושלים

מכובדי,

**הנדון: טיוטת צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מנהל
תיקים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התש"ע-2009**

אני פונה אליך בשם איגוד מנהלי השקעות שבלשכת המסחר, בדבר טיוטת הצו שנדון. איגוד מנהלי השקעות מאגד תחתיו את מרבית החברות לניהול תיקי השקעות, חברות לשיווק השקעות וחברות לייעוץ השקעות. מרבית בתי ההשקעות הינם קטנים ובינוניים, שלהשלכות הצו, אם יתקבל בנוסח הטיוטה שבנדון, עשויה להיות השפעה ניכרת על המשך פעילותן בענף.

אין חולק כי קמה החובה על נותן שירותים פיננסיים, לרבות מנהל תיקי השקעות, לפעול בכל דרך בכדי למנוע עבירות של הלבנת כספים ומימון טרור. נודעת חשיבות כלכלית גבוהה למדינה למניעת עבירות של הלבנת הון, אשר פוגעות בכלכלתה ובכלכלת מדינות אחרות. הגם זאת, בטיוטת הצו שבנדון, נפל פגם מהותי אשר יקשה מאוד על מנהלי התיקים לפעול מול לקוחותיהם, באם יכנסו לתוקף.

כיום בנוסח הצו שבתוקף בדבר איסור הלבנת הון, נדרש מנהל התיקים לזהות את הלקוח טרם ההתקשרות למתן שירות לניהול תיקי השקעות, ולבצע הליך של בדיקה ואימות פרטי זיהוי אלו. מאידך, בטיוטת הצו המוצעת, נדרש מנהל התיקים לקיים "הליך של הכרות עם הלקוח", שבמסגרתו עליו לברר את מקור הכספים המופקדים בחשבון המנוהל, עיסוקו, מטרת פתיחת החשבון המנוהל וכדומה. בנוסף, נדרשים תנאים נוספים לגבי תושב זר ולגבי בעל עסק.

המדובר בדרישה מחמירה מבחינת מנהלי התיקים. ראשית, רשות ניירות ערך קבעה חובה על מנהל תיקים לברר את צרכי הלקוח, קודם למתן שירותים עבורו, רק על יחידים, בעוד שטיטוט הצו שבנדון מחילה את הדרישה לבירור צרכי הלקוח לכלל הלקוחות, יחידים ותאגידיים, בלי הבחנה.

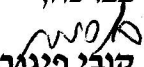
בנוסף, בבירור צרכי הלקוח, מתאפשר ללקוח לסרב לענות על שאלה כזאת או אחרת אותה מבקש לברר מנהל התיקים קודם לתחילת מתן השירות ללקוח, ועל מנהל התיקים להבהיר ללקוח כי לא יוכל לתת לו שירות כראוי, אולם עדיין הלקוח רשאי לסרב לענות על שאלה מסוימת. בטיטוט הצו שבנדון, למעשה כופים על הלקוח לענות על כל השאלות, שכן אם יסרב, מנהל התיקים כלל לא יוכל לטפל בו. הדרישה המחמירה לפיה קמה החובה על לקוח לענות על כלל השאלות בדבר מקור כספיו, תרתיע לקוחות רבים מלהתקשר עם מנהל תיקים כתנאי למענה לשאלות אלו. בשיחות עם הרשות לניירות ערך עולה כי ישנה הסכמה מצידם לסוגיה זו ויש להיצמד לפתרונות שניתנו לתאגידיים הבנקאיים בעניין זה.

לעניין זה, יש לאבחן בין עיסוקו של מנהל התיקים כנותן שירות בחשבון, לעומת עיסוקם של בנקים או חברי בורסה אשר אצלם מופקדים הכספים בחשבון, בפועל. דהיינו, ככל שנוגע לפעילות מנהל התיקים, המדובר בכספים שמקורם בחשבונות בבנקים ישראלים או זרים הכפופים לנוהלי איסור הלבנת הון, משכך חזקה כי התאגידיים הבנקאיים, שגם כפופים לחוק איסור הלבנת הון, ביצעו את מלאכתם נאמנה ובדקו לאורך השנים תנועות חריגות בחשבון הלקוח. אין רציונל להתנות פתיחת חשבון לניהול תיקי השקעות בבירור מקור כספים אלו, הגם שאין למנהל התיקים את הכלים בכדי לבדוק מהו באמת מקור הכספים בחשבון המנוהל. יתרה מזו - סמכותו של מנהל התיקים והמידע הקיים אצלו נוגע אך ורק לפעולות שנעשות על ידי מנהל התיקים, ברכיב החשבון שהינו התיק המנוהל - אין לו כל מידע לגבי פעולות שנעשות במישרין בידי הלקוח בחשבון, ולכן לא ניתן להטיל עליו אחריות לבדיקתן ו/או לדיווח לגביהן.

מנהל התיקים אף נדרש לפי טיוטת הצו שבנדון, לאחר שביצע הליך של בירור צרכי הלקוח ולאחר שהחל בניהול התיקים, לבצע בקרה שוטפת על הלקוח ולבצע הליך של בירור צרכי הלקוח בשנית במידת הצורך, כאשר לא ברור מתי בדיוק אמור מנהל התיקים לבצע מחדש בירור צרכי הלקוח ובאילו נסיבות, ומה בדיוק יעשה מנהל התיקים במידה והלקוח יסרב לענות לו על בירור צרכי הלקוח מחדש. סבורנו כי טיוטת הצו שבנדון הינה מרחיקת לכת, עד לכדי כוונה להפוך את מנהל התיקים להיות חוקר של הרשות לאיסור הלבנת הון. לא זו אף זו - עצם הטלת אחריות כללית ובלתי מוגדרת, במיוחד לגבי פעולות ומידע שאינו בחזקת ידיעת מנהל התיקים ושלא תמיד קיימים בידי האמצעים לאמת מידע זה, הופכת את מנהל התיקים ל"מפר הוראות" בהגדרה.

בנוסף - הדרישות לגבי תושב חוץ ובירור זיקתו לישראל עשויות אפילו להיות משפילות לגבי מי שהוא יהודי ויש לו זיקה מכוח חוק השבות למדינת ישראל. אולם, גם למי שאינו יהודי, הרי שבירור הזיקה לישראל, עשוי להיות פעמים רבות משפיל.

אשר על כן, ולאור חשיבות המאבק בהלבנת ההון, אין מקום לקבוע דרישות קיצוניות בבירור צרכי הלקוח, כך שלקוחות יסרבו לענות עליהם לחלוטין, שכן אז התכלית אותה ביקש החוק לבצע יתמוסס, ולקוחות יעדיפו לנהל השקעותיהם בדרכים אחרות ולא דרך מנהל תיקי השקעות, כאשר חזקה כי בניהול תיקים דרך מנהל תיקי השקעות, ותוך קביעה של חובות דיווח אובייקטיביות ברורות, כפי הקיים כבר היום, ישנה בקרה ופיקוח המאפשר איתור עבירות בתחום הלבנת הון.

בברכה,

קובי פיגנבוים, יו"ר
איגוד מנהלי השקעות

העתק:

- עו"ד סיגל קוגוט - יועצת משפטית לוועדת חוקה, חוק ומשפט, כנסת ישראל
- עו"ד אלעזר שטרן - עוזר ליועצת המשפטית לוועדת חוקה, חוק ומשפט, כנסת ישראל